

Čermáková: Spev odhalí všetky vrstvy osobnosti

26.12.2007

BRATISLAVA - Manželov Ivana a Alenu Čermákovcov sme oslovili krátko po vydarenom koncerte v bratislavskom Istropolise, v Divadle hudby.

"Chodím si chodím po svete, no to je toho poviete, chodím si chodím dokola, až kým ma ten svet nezdolá ...," spievala si po dlhšej odmlke na vypredanom koncerte hlasová pedagogička a šansoniérka Alena Čermáková a opakované standing ovation dokazovali, že nielenže svet ju nezdoláva, ale naopak, ona ho zdoláva aj vďaka podpore svojho manžela - hudobného skladateľa Ivana Čermáka na výbornú. "Život mi lezie za nechty, keď všetci zmiznú tak len ty, jediný nie si zbalený, ostávaš so mnou na Zemi..."

Slová, zvuky a tóny sú vašimi hlavnými pracovnými nástrojmi. V spoločnom živote si chodíte po svete partnersky aj profesionálne už viac ako 17 rokov. Spojili sa vaše cesty práve cez profesiu?

Ivan: Áno. Ako ste uhádli? /so smiechom/

Alena: Naše cesty sa preplietli úplne fatálne. Spievala som v kapele s Ivanovým bratom a on mi navrhol, že Ivan by sa chcel so mnou stretnúť. Počul totiž moje pesničky, ktoré som si písala sama a aj on mi chcel nejaké napísať. A keď som ho zasa ja počula hrať na gitare, bola som fascinovaná. Začala som mu predstavovať rôzne obrazy, ktoré vidím za muzikou, ktorú hrá a hneď bolo nad slnko jasnejšie, že naše cesty sa musia pretnúť a prešli sa nielen partnersky, ale aj profesijne.

Vás často na koncertných pódioch nevidieť, ale váš posledný koncert bol podobne ako šansóny, ktoré spievate, príbehom. Jeho dramaturgiu osviežilo pozvanie vzácných hostí: básnika Daniela Heviera; hudobného pedagóga Františka Tugendlieba; kňaza Antona Srholca; Juraja Korca, ktorý vyrába aj hrá na renesančné dychové nástroje tak ako to nemá v Európe obdobu...

Ivan: A ešte tam bola kapela Sklo, ktorá zaspievala aj koledy a gospely.

Alena: A výtvarník Mirko Radev spestril scénu výjavmi anjelov s človekom, v ktorých anjel vypustil človeka do sveta, ale keď zistil, že robí nejaké prešľapy, chytil ho do náručia. Počas nášho koncertu vlastne anjeli zachraňovali ľudí. Na pódium som sa cítila úžasne aj vďaka celému tvorivému štábu a účinkujúcim, ktorí v našom živote patria aj do rodiny priateľov.

Ivan: Celý koncert bol venovaný anjelom, aj spomenutí hostia sú určitým spôsobom spojení s anjelmi. Či to bol pán Tugendlieb s pánom Srholcom, ktorých Alenka považuje za svojich anjelov strážnych...

Alena: Aj teba... Možno, že to bolo príbehovo vypočítané aj v tom, že môj prvý otec sa volal – rovnako ako priateľ Tugendlieb - tiež František a bol to sveták, ktorý na ľahkársky spôsob života aj zomrel, a Anton Srholec akoby

reprezentoval môjho otca, ktorý ma potom celý život vychovával a pomáhal mi - a ten sa volá Anton. A pán Srholec je pre nás svätec, aj keď zaňho nie je vyhlásený. Ale svojím životom a tým, ako sa usiluje svojím osobným príkladom celoživotne ukazovať cestu k viere, k ľudskosti a humanite a neustále pomáha, ukazuje charizmatickosť... Takže, prečo by sme si ho nemohli súkromne nazvať svätcom? Aj on však dokázal seba zhodiť z tohto piedestálu a vďaka hudbe sa dokázal na koncerte svetsky uvoľniť. Takže anjelský svet sa tam prelínal aj s tými našimi pesničkami, ktoré sú aj spirituálne, až také duchovné, ale tiež v nich nájdete svetskosť, niekedy až svetáckosť.

Ešte v roku 2002 ste naspievali Šansóny a iné piesne. Definujete sa ako speváčka šansónov a vy ako skladateľ týchto skladieb?

Ivan: Keď sme na platni začali pracovať, vôbec sme nemali úmysel písať len šansóny. Ale tým, že som robil scénickú a filmovú hudbu, chcel som piesne robiť ako príbehy. A ako pomaly vznikali, bolo ich treba niekam zaradiť. Aj keď sa šansón považuje za prežitý žáner, po francúzsky znamená vlastne pieseň. Keď to bolo treba nazvať, nazvali sme ich ako Šansóny a iné piesne. Každý si tam nájde to, čo si chce nájsť.

Alena: Ľudia majú šansóny zafixované ako divadlo v troch minútach, kde by mala byť nejaká hlboká textová výpoveď. A verím, že to v našich piesňach je. Ak je to tak, tak sú to potom šansóny.

Ako vzniká u vás doma šansón? Je to veľmi intímny hudobný formát a vo vašom prípade je asi veľkou výhodou, že sa veľmi dôverne poznáte aj v partnerskom živote.

Ivan: Mám veľké šťastie, že môžem robiť hudbu pre Alenku. Najprv máme texty, spomedzi ktorých si vyberáme. Máme troch dvorných textárov – Stana Belana, ktorý dokáže jednou vetou vyjadriť veľa obrazov a myšlienok. Neskôr sme do tímu pribrali Petra Uličného a ešte máme textárku Scarlet Čanakyovú. Jej texty sú naozaj ženské.

Alena: Ivan zoberie text a zavrie sa do izby a nadhodí melódiu a potom za mnou príde: "Rýchlo, rýchlo, pod' sem, niečo ti chcem pustiť!" Pustí mi to a keď ma to chytí, tak to hneď skúsime naspievať. Spravíme si prvý záznam a na jeho základe sa to Ivan snaží zaranžovať. Necháva mi však aj priestor, aby som si melódiu kvôli textu prispôsobila, aby viac vynikol jeho význam. Nevnučuje mi len svoje noty, ale dovolí mi dve tri aj zmeniť. Ako autor vôbec nie je samolúby.

A ešte sa nestalo, že ste odmietli melódiu?

Alena: Ešte sa to nestalo. Ak nám niečo nesadne, necháme to nejaký čas uležať a keď zhodnotíme, že to nie je to pravé orechové, pracujeme ďalej. Ale cítime sa ako tandem a keďže sa veľa rozprávame a veľa o sebe vieme, dokážeme sa dohodnúť. A veľakrát ani nemusíme rozprávať a vieme odhadnúť, čo sa tomu druhému páči alebo nepáči. Nie som speváčka, čo si uzurpuje presadzovanie svojho.

Podľa počtu platní, ale nepatríte v porovnaní s kolegami k príliš produktívnym speváčkam. Jedno CD v roku 2002... Alebo je šansón

žáner, ktorý musí ako dobré víno dozrieť?

Ivan: Tak, tak. My to nechceme urýchliť, lebo ak z toho nebudeme mať dobrý pocit my, nebudú ho mať ani poslucháči. Nerobíme to tak, že ide leto, musíme vyrobiť letný hit, alebo Vianoce, tak rýchlo na koledy... Tvorbu piesní berieme ako poctivú robotu a nahrávame ich, až keď dozrejú. Teraz máme už asi štyri roky materiál na ďalšie cédečko, 14 - 15 piesní. Chceme z nich vybrať asi deväť pesničiek a spraviť ešte štyri nové. Niečo sme už nahrali s Gabrielom Jonášom, naším priateľom a spolupracovníkom, keď tu bol na skok z Ameriky. Ale od januára chceme na tom pracovať intenzívne.

Alena: Ak vzniká niečo, čo by malo mať hĺbku a výpoveď zo srdiečka, niekedy ten čas zdanlivo hrá pre nás. Aj keď to niekedy vyzerá, že nič nerobíme. Niekedy aj po pol roku zistíme, že to, čo sme spravili s počiatočným dobrým pocitom, treba zmeniť, aby to bolo úplne dôveryhodné. Aj my sami, rok po roku, vyzrievame samotným životom.

Ivan: Zreje to ako víno. Čím staršie, tým lepšie. A je to vidieť aj na koncertoch. Z koncertu na koncert je odozva publika lepšia. Je presne naopak ako v popmusic. Tam sa hviezdy rodia z noci do rána a pri šansónoch je to podobné, ako kamarátka fotografka hovorí: Musíš si to vynosiť.

Alena: Chce to svoj čas a ak niektorí tvrdia, že šansón je menšinový žáner, ja odpovedám: "Ako viete, že nepríde nejaká zmena a divadlo pre dvadsiaticich ľudí sa nestane divadlom pre päťtisíc ľudí?" Žijem si v tomto nádhernom idealizme, ale zároveň ten poctivý život, ktorý dennodenne prináša ťažké momenty - a aj v našom živote sme ich mali veľa – tak zároveň sa týmito vecami očisťujeme a ďakujeme životu, že prináša aj tie momenty, ktoré pomáhajú pesničky písať, tvoriť a interpretovať lepšie. Práve preto, že máme plnohodnotný život aj s jeho ťažkými stránkami. Nežijeme ani v blahobyte, ani v životnej istote a to nám vlastne pomáha.

V spievaní je veľmi dôležitý hlas. To, že pracujete ako hlasová pedagogička je známe, menej známe je to, čo je vlastne náplňou práce hlasového pedagóga.

Alena: Keď ku mne príde niekto na hodinu spevu, tak si ho vypočujem. Snažím sa vytvoriť situáciu, aby z neho opadla prvotná tréma. Veľmi rýchlo dokážem zistiť, čo v tom človeku je, pretože spev je kategória, kde človek príliš odhaľuje svoju dušu. Aj keď nespieva príliš emotívne. Dá sa zistiť, či ide o perspektívneho speváka, alebo len človeka, ktorý sa chce ukazovať. Dokážem odhadnúť či ide o introverta alebo extroverta. V speve sa dá veľa čítať a často ukazuje všetky vrstvy osobnosti. Druhá stránka je tá, že môžem pomôcť ľuďom odomknúť komnatu, ktorá je problematická pri zvládnutí technických momentov, to znamená výšok, artikulácie, intonácie, ktorá je následne spolu s frázovaním kľúčom k interpretácii. Všeobecne prevláda názor, že spevák, ktorý vyťahne vysoko je naj, ale čo speváčka, ktorá sa narodila s hlboko posadeným hlasom? Najpodstatnejšie zo všetkého je osobnosť, identifikácia seba samého, a až potom nasleduje interpretácia. Keď niekto zostáva celoživotne epigonom, predpokladám, že na tej osobnosti to musí byť vidno aj v bežnom živote, že nie je samým sebou ani v tej práci.

Vieme ešte spievať? O čo prichádzame, ak si nedoprajeme občasný rozlet v speve aj v každodennom živote?

Alena: Prichádzame o veľa a je to dané najmä spôsobom života, ktorý sme prijali. Ak ale hovoríme "nemám čas, lebo musím pracovať...", je to len výhovorka. Vytráca sa uvoľnenie zo života a práve preto, že z rôznych dôvodov nespievame, neprejavujeme emocionalitu tak, ako by sme chceli. Potom máme problém ohodnotiť nielen seba, ale aj iných ľudí. Odporúčam všetkým, aby spievali čo najviac, kdekoľvek a dokonca, aby spievali aj tí, ktorí spievajú falošne. Spev uvoľňuje a oslobodzuje.

Ivan: Ja pochádzam z dediny, tam bolo zvykom si spievať a keď sme na rodinných oslavách, doteraz sa vždy spieva. To patrí k tradícii. Raz u nás doma František Tugendlieb, ktorý veľmi rád spieva, spieval svojím sýtim bas barytónom áriu z Vodníka o druhej v noci. Samozrejme, susedom sa to nepáčilo, začali búchať na stenu, aby nerušil. A on rozšafne situáciu okomentoval slovami: "Slyšeli jste, jim se to snad líbí, tak já ještě přidám."

Aj keď na to často zabúdame, náš hlas je významnou charakteristikou našej osobnosti. Čo o nás dokáže náš hlasový prejav povedať?

Alena: Hlas je vraj po srdci najcitlivejším orgánom v tele a určite ste si všimli, že keď ochoriete, stratí svoje hĺbky a stredy a začne byť vysoký a piskľavý. Niekedy sa zasa stane, že zapadne, zväčša vtedy, keď rozprávame nejakú nepríjemnú príhodu. Ľudia, ktorí klamú, začnú kašľať, bojzliví ľudia zasa rozprávajú ticho. Hlas prezrádza o človeku viac, ako sme si schopní domyslieť.

Do okruhu svojich priateľov zaradujete množstvo zaujímavých, ale aj ľudsky hodnotných ľudí. Ako ovplyvňujú vaše životy, ale aj tvorbu?

Ivan: V prvom rade je to pre nás veľká česť, že sú ochotní sa s nami stretávať a v mnohých smeroch sú pre nás aj inšpiráciou. Veľakrát profesijná spolupráca prerástla do dlhoročného priateľstva. Hudobníci, herci, speváci, kňazi, ezoterici – máme záujmovo veľmi široký záber...

Alena: Každý človek má svoju životnú cestu. Naše priateľské vzťahy sú preto také silné, lebo boli prefiltrované rôznymi a neraz ťažkými životnými okolnosťami. Tam sa ukázalo, že to priateľstvo stojí za to. Priateľstvo sa vždy potvrdí, keď ide do tuhého. A myslím, že máme to šťastie, že máme veľa priateľov už "prevetraných časom" a životu som za nich neuveriteľne vďačná.

Do okruhu vašich priateľov patrí evanjelický kňaz Mirko Hvoždár alebo katolícky kňaz Anton Srholec. Čo pre vás znamená viera?

Alena: Božský princíp niekto nazýva vesmírom, niekto energiou, niekto čchi.. To je len otázka slovného pomenovania, aby sme sa vedeli zorientovať. Ale to, čo je vierou, je pre mňa neuchopiteľné. Viera nie je produkt myšlienky, ale je to produkt srdca.

Sú takéto veci dôležité aj pre tvorbu?

Ivan: Určite, veď tvorba bez toho nemôže vzniknúť. Potom je to len remeslo, ktoré môže vyjsť, alebo nemusí.

Alena: Spirituálne záležitosti sú pre náš život dôležité. Človek často odpovedá: "Ja neviem, ja nie som odborník, ja neviem"

reklama

posúdiť..." Ale každý cíti a to je dôležité. Nemusíme všetko riešiť cez myseľ. V poslednej dobe sme veľmi napojení na čísla, informácie, a kde je srdce?

Ak zostaneme pri srdci, k čomu by sme sa mali vracat' na ceste hľadania pokoja a vnútornej vyrovnanosti aj v novom roku?

Alena: Ťažká otázka, ale ja by som asi odporučila, aby si ľudia dennodenne v tom zhone, ktorý majú – a máme ho všetci, dokázali nájsť aspoň desať minút pre seba, pre svoje stíšenie sa. Pomôže im to v harmonizácii seba samého. A potom nech pokojne ozlomkrky bežia za prácou a povinnosťami...

Ivan: Upokojiť sa, skomprimovať svoju... Pokoj je to najdôležitejšie, čo ľudia potrebujú.

Zdraoj:TASR